

Kan de overheid het sleepnet aan?

Martin Heijnsbroek

4 maart 2017

Wil je Nederland veiliger maken, dan moet je soms wat water bij de wijn doen. En misschien wat van je vrijheid en privacy inleveren. Dat accepteren we tenminste in vele gevallen. Zo kan je mobiel worden afgeluisterd, omdat je ergens van verdacht wordt. En word je op Schiphol standaard gescand als je in het vliegtuig wil stappen.

Tegelijkertijd realiseert men zich dat het op het spel zetten van rechten rondom vrijheid, privacy en gelijke behandeling een groot offer is — zelfs als de maatschappij er een tikkeltje veiliger door wordt. Zo keuren wij etnisch profileren bij proactieve controles af, kan de politie niet massaal alle gesprekken in probleebuurtjes af luisteren, en staat heel Europa op tilt als Trump aankondigt dat bezoekers uit bepaalde moslimlanden voor een periode niet worden toegelaten in Amerika. Er is dus een grens, die voor iedere persoon weer net even anders ligt. Maar iedereen voelt aan dat je daar niet overheen wil gaan, omdat je dan in een wereld moet leven die niet meer de jouwe is.

Het opvallende is dat wij in de digitale wereld ons gevoel voor die grens nog niet zo ontwikkeld hebben. We vinden het normaal dat apps en websites ons gedrag en locatiegegevens opslaan. En dat wij met de slimme energiemeter ook delen in welke kamer we aanwezig zijn. En dat sommige websites of individuen de filmpjes van Patricia Paay weer doorzetten via een link of post op YouTube. Allemaal voorbeelden van overschreden grenzen die in het predigitale tijdperk nooit zouden zijn geaccepteerd.

Het verbaast mij dan ook niet dat minister Plasterk in februari de nieuwe wet op de veiligheid- en inlichtingendienst zo geruisloos door de Tweede Kamer heeft kunnen loodsen. Met deze 'sleepnetwet' kan de overheid straks ongericht en zeer grootschalig internetverkeer aftappen, mits het van belang is voor een onderzoeksopdracht. Vele experts, hoogleraren en instanties (waaronder de Autoriteit Persoonsgegevens) hebben kritiek geleverd op de invoering van deze wet. Men vindt onder meer de controle gebrekkig, en velen vinden het onnodig dat alle data drie jaar lang kunnen worden opgeslagen. Ook nemen deskundigen de effectiviteit van zo'n sleepnet in twijfel. Als je echt slechte intenties hebt, dan zijn er nu al heel veel opties om door de mazen van het digitale sleepnet te glippen. Denk aan encryptie van je berichten, het verbergen van je IP, of gewoon na elk verdacht gesprek je mobieltje weggoien.

Als de Tweede Kamer dus wat meer 'digitaal gevoel' had gehad, dan was het natuurlijk niet zo ver gekomen. Wie zou in het predigitale tijdperk hebben geaccepteerd dat de overheid je zou mogen af luisteren omdat je regelmatig hebt gemaïld met je favoriete duikschool in Egypte?

Maar wat mij wel verbaast, is dat de overheid de risico's van het lekken en misbruiken van deze data bagatelliseert. Als in Amerika de 29-jarige 'high school drop out' Snowden de mogelijkheid had om alle staatsgeheimen mee te nemen, voor welke verrassingen komen wij dan nog te staan? Als ministers liegen over bonnetjes, communiceren via de familie-gmail en de lekkende beveiligers van Wilders niet goed screenen, moet ik dan echt vertrouwen dat de internetdata van honderdduizenden burgers ergens veilig opgeslagen liggen?

*Martin
Heijnsbroek*

'Als de overheid onze conversaties drie jaar mag bewaren, kunnen we ze net zo goed in de krant zetten.'

'En als je die weggooit, is het tenminste echt weg.'

*Jan Fred
van Wijnen,
chef Morgen*